

בכל מלאכה שיחפוץ ויתפרנס ממנה בכבוד, וישאיר מצות מילה בידי אלה הרוצים לקיימה כדרכם של מוהלי ישראל המחזיקים באומנותו של אברהם אבינו.

ולכן, פשוט וברור שזכותך למול ילדי ישראל חנם אין כסף ואל תחוש כלל להמעטת פרנסתו של המוהל בשכר. ואשריך שאתה מחזיק בדרך האמת כראוי לעוסקים במלאכת קודש זאת, וזכות ברית-קודש שניתנה לאברהם אבינו ע"ה תגן עליך ועל בני ביתך ושכרך כפול ומכופל מן השמים.

נו

הוצאת קרנית מעינו של מת להחזרת מאור עינו של חולה

הנני נעתר בזה לבקשת כב' לברר אם מתירה ההלכה, הוצאת קרנית עין ממת, כדי להשתילה בעינו של אדם להחזיר לו מאור עינו. צדק כב' בהנחתו שאין זה דומה לניתוח שאחרי המות. ניתוח שאחרי המות, שלא לצורך גדול וחשוב (כלימוד מחלה מסויימת ממנה מת החולה), נאסר בהלכה, וזאת מכמה טעמים, והעיקריים שבהם: (א) בזיון המת, שההלכה מקפידה ומחמירה בכך ביותר. (ב) איסור הנאה מהמת. (ג) ביטול מצות קבורה, שהיא מצוה מפורשת בתורה, "כי קבור תקברנו".

במקרה של השתלת אברים מגוף מת לאדם חי, אין נימוקים אלה תופסים, ונפרש בקצרה אחד לאחד:

(א) בזיון המת. יסוד הדברים באמונה שבתוך גוף האדם שוכנת נשמה אלקית, כאמור, "ויצר ה' אלקים את האדם ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב'). ובשעה שנשמה זאת נפרדת מהגוף, ממשיכה היא בקיום עצמאי, ורואה היא את הגוף בהתפוררותו וניוולו, וקשה לה הדבר מאד, כי הלא גוף זה היה לה למשכן שנים

רבות. מקורות רבים בדברי רבותינו בהקשר לזה (עיין מסכת שבת קנ"ב:), ומבוסס על הפסוק באיוב: „אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל" (איוב י"ד), כלומר, שהנפש מתאבלת על כאב בשרו וגופו. ומכאן כל הזהירות והכבוד שאנו נוהגים במת. לא גוף המת שאינו חש ואינו מרגיש מאומה, זקוק לאותו כבוד, אלא אותה נפש עילאית המביטה אל הגוף ממרומי שמים, ועשויה להצטער על ניוולו.

ומכאן שאין שום ניוול ובזיון באותו ניתוח הנעשה בעינו של המת, ובהוצאת הקרנית ממנה, לצורך החזרת מאור עיניו של אדם אחר, שהלא אין ספק שהניתוח נעשה בכל הכבוד הראוי. זאת ועוד, כשם שכל אדם בחייו שמח ומאושר להביא תועלת לזולת, אין ספק, שנפשו אחרי מותו מאושרת עוד יותר לעזור לזולת, וביחוד כשמדובר בהחזרת אור עיניו של אדם. ולכן, אין לראות בשום פנים בניתוח זה שאחרי המות, שום ביזוי למת. (ב) איסור הנאה מהמת, הוא אמנם הלכה מפורשת וברורה, אלא שנוכל במקרה זה להסתמך על דעת פוסקים רבים (ואין כאן המקום לצטטם) הסוברים שעור המת מותר בהנאה, וסוברים כמו"כ שדין הקרנית, כדין עור, משום שאין היא מכילה כלי דם.

ונצרף כאן את הנימוק של „פיקוח נפש", שכן כבר קבעו רבותינו ש„סומא חשוב כמת" (נדרים ס"ד:), וצפוי הוא בהעדר ראייה למכשול ואסון, והחזרת מאור עיניו הרי הוא כחיים חדשים, ובצירוף כל הנ"ל ניתן להשתמש בהיתר זה.

(ג) גם הנימוק השלישי ביטול מצות קבורה, אינו תופס במקרה זה, שכן עיקר האיסור חל על גוף מת, או על אותם איברים שנעקרו מגוף המת, ונותרו ללא קבורה, אבל קרנית זאת המושתלת בעינו של אדם חי, הרי שאין היא מתה ולא חל עליה דין קבורה מעיקרה.

הדרך ההלכתית המחורת ביותר להיתר ניתוח זה, היא ע"י תרומה מחיים, וכאשר אדם תורם את עיניו בחייו למטרה זאת, הרי שהדבר מותר ללא שום ספק.

אך זאת אציין, שאם מוציאים את העין כולה מגוף המת כדי להוציא ממנה הקרנית, הרי שיש חיוב לקבור את העין אחרי הוצאת הקרנית, אך אם אפשר להוציא מלכתחלה את הקרנית בלבד עדיף ביותר.

אסיים בתפלה, שיעזור לכם אלקים להביא מזור ומרפא לכל הפונים אליכם.